

סימן כט

השמדת חיידקים בשבת

ש א ל ה :

אם מותר בשבת להוסיף חומר משמיד חיידקים לתוך כלים שחולבים בהם, בטרם שחלבו, כדי למנוע הצטברות חיידקים מזיקים.

תשובה :

ב"ה. כ"ה תמוז תש"ה.

בענין השאלה שהוצעה ע"י פרופ' שטראוס נ"י
ביום י"ז תמוז תש"ה

(ב) מלבד כל האמור לעיל, יש לומר לכאורה, שכאן אין ההשמדה נעשית באופן ישיר, שהרי נותנים את הסם קודם שבא החלב, וכשבא החלב אין החיידקים נשמדים תיכף, אלא לאחר זמן כשבאים במגע עם ה"פניסילין" ואין ההשמדה באה תיכף^(*). ועיין בסנהדרין דף ע"ז, ותוס' שם ד"ה סוף חמה לבוא, ואולם עיין שו"ת חות יאיר סימן קס"ד, שאוסר להשליך פרעושים לתוך המים אעפ"י שאין ההמתה באה תיכף, ואולם יל"ע בשבת דף י"ב ע"א, רבה מקטע להו, רבא שדא להו לקנא דמיא, ורש"י מפרש דבשבת קאי. יעו"ש. וע"כ שרבא סובר שזה יותר קל, אכן אפשר ששם יש קצת אפשרות לכינה לצאת מן המים, משא"כ כאן שההשמדה ודאית, אולם בכל אופן, הרי אנו קיימ"ל דמלאכה שאצל"ג פטור עליה, וא"כ אין איסור תורה אפילו בהריגת פרעושים.

(ג) ולעצם הדבר, ודאי שאין שום איסור בהריגת חיידקים, וכנ"ל. ואיני יודע מקום הספק, ואם משום גזירה שמה ישחוק סממניו, לא מצינו גזירה זו אלא לענין רפואה ואנו לא נגזור גזירות חדשות. ואולי כיוון השואל משום מוקצה, שהפניסילין הוא מוקצה, הואיל ושימוש אינו אלא לרפואה ובמקום שאין חולים אסור לטלטלו, אבל אין לחשוש לזה, מלבד שכאן הוא ענין של מניעת מחלות פנימיות המוניות^(**). וכל זה דברנו אם היה זה ענין של רשות, אבל מכיון שהוא "למנוע התפרצות של מחלות בעיים המוניות", קרוב הדבר בעיני לפיקוח נפש, ואין ספק שלא רק שמותר אלא שמצוה וחובה היא, צריך להודרו ולהניח את התיקון בהקדם האפשרי.

יצחק אייזיק הלוי הרצוג

הרב הראשי לישראל

✱

עם המומחה של בית הבריאות "שטראוס", ונתברר שמוצאו של הפניסילין הוא מפטריות מיקרוסקופיות, ושהוא איננו משנה את טבע החלב מהבחינה של משקה או של אוכל, לא מבשל ולא מחבץ ולא מגבן.

הנ"ל

מע"כ חברי הרב הראשי לא"י וראש"ל הגר"צ עוזיאל שליט"א [וצ"ל] העיר, שיש לברר אם אין פעולת ה"פניסילין" פעולה של בישול, ולברר את המקור של ה"פניסילין", וגם לברר אם איננו מגבן או מחבץ. התקשרתי